

5. Лопа Г. Новая стратегия США в Латинской Америке [Электронный ресурс] / Г. Лопа. – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/latamerica/2011>
6. Мосекин Ю.Н. Банк Юга – новый инструмент развития / Ю.Н. Мосекин // Латинская Америка. – 2008. – № 10. – С. 24.
7. Сотрудничество Аргентины с Бразилией [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mid.ru/bricf.nst/WEBforumBRIC>
8. Шереметьев К. Арена борьбы за природные ресурсы / К. Шереметьев, Л. Б. Николаева // Латинская Америка, 2006 – № 17. – С. 17.
9. Яковлев П. Л. Об «эффekte джаза» / П.Л. Яковлев // Латинская Америка. – 2008. – С. 10–21.
10. Яковлев П. П. Аргентинский бизнес семьи Кишнер / П.П. Яковлев // Международная жизнь. – 2008. – № 6. – С. 70.
11. Cristina Kirchner, re-elected for 4 years [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dagornet.net/2011/10/23/cristina-kirchner-re-elected-for-4-years>
Стаття надійшла до редакції 29.05.2012.

N. V. Gavrilo

ARGENTINA IN THE LATIN SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS

The last time Latin America is one of the most developed regions of the world, successfully transformed into a number of new poles of modern svitoustriyu. Today Latin American region is a significant market attraction of international, economic, financial and investment activities, successfully integrating into the global economy and world politics, which is increasingly influenced by the formation of a new world order.

Key words: Mercosur, the South Bank, integration, European Union, UNASUR, pironizm.

УДК 66.2(4Укр)

О. В. Потехін, І. Я. Тодоров

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В 2011 РОЦІ

В статті розглянуто євро інтеграційна політика України протягом 2011 року. На підставі широкого кола джерел, зокрема результатів ексклюзивного експертного опитування, власної участі в робочих групах Громадської експертної ради при українській частині комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС, Європейської програми Міжнародного фонду «Відродження» показаний процес підготовки угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, проаналізований стан діалогу щодо лібералізації візового режиму та практичної реалізації «східного партнерства» та оцінені можливі негативні наслідки згортання європейської інтеграції України.

Ключові слова: Україна, Європейський союз, Угода про асоціацію, східне партнерство, лібералізація візового режиму

Україна в 2011 р., як ніколи раніше, наблизилася до укладення Угоди про асоціацію з ЄС. Проте, наявне небезпечне відставання України від процесів розбудови нової Європи, перспектива погіршення геополітичного, а таким чином, і міжнародного становища держави. Ні в кого не викликає заперечень, що Україна європейська країна і

відповідно їй іманентно має бути притаманна участь в європейській інтеграції. Питанням сучасного стану європейської інтеграції України присвячено чимало наукових розвідок [1]. Втім, динамічний розвиток відповідної проблеми потребує нових досліджень. Метою запропонованої статті є огляд євроінтеграційної політики нашої держави в 2011 році та окреслення відповідей на сучасні виклики в цій сфері. Зазначена мета обумовила виконання наступних завдань:

- розгляд переговорного процесу щодо укладання угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та ЄС;
- аналіз стану діалогу щодо лібералізації візового режиму та практичної реалізації «східного партнерства»;
- оцінка можливих негативних наслідків згорання європейської інтеграції України.

Джерелами для дослідження послужили офіційні документи [2] та матеріали ексклюзивного експертного опитування [3]. В Європейському Союзі з тривогою спостерігали за подіями в Україні, фіксуючи ризики для демократії та невідповідність дій влади елементарним нормам правової держави. Зокрема, констатувалося застосування вибіркового правосуддя проти окремих членів попереднього уряду та його глави Ю. Тимошенко, утиски преси та інші факти, що разом кардинальним чином підривають перспективи євроінтеграції України. Невдалою була спроба Києва вилучити питання створення Зони вільної торгівлі з складу Угоди про асоціацію в цілому та підписати угоду про ЗВТ (асоціацію відкласти на невизначені «кращі часи»). Згодом з не кращим результатом просувалася теза «рух України до ЄС не має бути заручником долі однієї людини (Ю.Тимошенко)». Ці маневри не знайшли відклику в Європі. Про реальну загрозу європейській інтеграції йшлося в листі-зверненні Громадської експертної ради при Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС до Президента В.Януковича ще у серпні 2011 р. Укладання (та згодом ратифікацію) Угоди про Асоціацію може бути зірвано, – попереджали автори листа, – а процес отримання безвізового режиму – заблоковано, оскільки слідування демократичним стандартам є невід'ємною умовою обох цих процесів [4]. В країні актуалізуються тенденції монополізації влади, відходу від демократії та відсутності суспільного діалогу. Ці процеси відкладають стратегічну для України європейську перспективу на невизначений час. Не виключено, що головною метою режисерів судових процесів був саме зрив укладання Угоди про асоціацію з ЄС, і взагалі – зупинення європейської інтеграції України. В цьому контексті відповідні російські заяви мали фарисейський характер, оскільки для РФ метою залишається включення України до сфери власного впливу, тобто по суті – сателітизація. З іншого боку, про наявність серйозної опозиції європейському курсу в правлячій верхівці України свідчить раптове відродження під час переговорів восени 2011 р. тези про необхідність фіксації в Угоді про асоціацію з ЄС «перспективи повномасштабного членства» (до чого Брюссель, як було добре відомо, не готовий).

В контексті непослідовних кроків Києва, контраверсійних заяв керівників ЄС та Росії навесні 2011 р. було прийнято Верховною Радою 19 травня постанову «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан і перспективи розвитку економічних відносин України з ЄС (зона вільної торгівлі) та Митним союзом». В ній, зокрема йшлося про необхідність активізувати діяльність щодо прийняття законів, спрямованих на адаптацію законодавства України до законодавства ЄС та норм і принципів СОТ, запровадити механізм парламентського контролю, що уможливить прийняття законодавчих актів, які за предметом правового регулювання відносяться до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Цією ж Постановою Кабінету Міністрів України рекомендовано продовжити активну роботу

щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС й, водночас, укладення та подальшої імплементації нового Договору про створення зони вільної торгівлі в рамках СНД на принципах і умовах Світової організації торгівлі. Верховна Рада України запропонувала розробити пропозиції щодо створення Державної ради з питань європейської інтеграції для координації діяльності органів влади у цій сфері [5].

Нагадаємо, що Україна та ЄС вели переговори про укладення Угоди про асоціацію з березня 2007 року. Протягом 2007–2011 рр. було проведено 21 раунд переговорів щодо підготовки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у рамках 3 робочих груп: з політичного діалогу, зовнішньої і безпекової політики; з юстиції, свободи та безпеки; з економічних, секторальних питань та питань розвитку людського потенціалу. Угода про асоціацію між Україною та ЄС мала б оновити спільні інституційні рамки співпраці України та ЄС, сприяти поглибленню стосунків у всіх сферах, посилити політичну асоціацію й економічну інтеграцію на основі взаємних прав та обов'язків. Положення про створення ЗВТ було найбільш складною частиною переговорного процесу з підготовки тексту Угоди про асоціацію. ЗВТ має забезпечити максимально глибоку економічну інтеграцію, до якої готові сторони, що не має аналогів у практиці Євросоюзу. Результатом створення ЗВТ постало б взаємовигідне відкриття відповідних ринків. Усього було проведено 18 раундів переговорів стосовно ЗВТ [6].

Рік, що минув з моменту надання Україні Європейським Союзом Плану дій з візової лібералізації, засвідчив, що даний інструмент політики, що поєднує чітку мету із прозоро сформульованими критеріями, є достатньо ефективним засобом мобілізації зусиль держави заради досягнення привабливої мети. Україна продовжувала виконання інституційного етапу виконання документу. Обсяги здійсненої законодавчої та планувальної роботи були значними і вирізнялися на фоні більшості інших пріоритетів співпраці Україна – ЄС. План дій з візової лібералізації вимагає реформ, необхідних для отримання безвізового режиму. В той же час їх значення виходить далеко за межі питання віз, оскільки стосується зміцнення спроможності держави модернізувати політику у кількох не завжди пов'язаних між собою сферах: міграції, притулку, управління кордонами, реформи ідентифікаційних документів, анти-дискримінації, протидії торгівлі людьми, наркотиками та іншим видам організованої злочинності, боротьби з корупцією, міжнародного правоохоронного співробітництва тощо. Але поки зарано констатувати її виконання. За оптимістичного сценарію можна очікувати повного виконання першої фази лише до кінця 2012 року [7].

Інструменти Європейської політики сусідства та «Східного партнерства» здатні сприяти реалізації курсу України на європейську інтеграцію. Оприлюднена 25 травня 2011 р. спільна Комунікація Європейської Комісії та Високого представника ЄС у закордонних справах та політиці безпеки свідчить, що ЄС готовий розвивати відносини з країнами «Східного партнерства» на основі принципів політичної асоціації та економічної інтеграції. Україна свого часу вважалася флагманською країною «Східного партнерства», але сьогодні за багатьма показниками вона відстає від Молдови та Грузії. Про це йшлося в пілотному виданні Індексу європейської інтеграції країн Східного Партнерства (дослідження в рамках Європейської програми фонду "Відродження"). Результати Індексу вказують, що Молдова досягла найбільших успіхів як у поглибленні контактів із ЄС, так і у внутрішніх перетвореннях. Другу сходинку посіла Грузія, що опинилася попереду України у внутрішніх перетвореннях, а також в інституційному забезпеченні європейської інтеграції. Україна, хоч і посідає другу сходинку у сфері поглиблення контактів із ЄС, відстає від Молдови та Грузії у двох інших складових. Вірменія випередила Азербайджан і Білорусь, тоді як Білорусь, згідно з Індексом, закономірно опинилася на останньому місці [8]. «Замороження» діалогу України та ЄС

щодо зазначених пріоритетних цілей означатиме загрозу провалу всієї концепції «Східного партнерства», яка й без того наразі виглядає не дуже переконливо, зокрема з огляду на позицію ЄС у відносинах з Російською Федерацією.

Як і раніше, абсолютна більшість (майже 90 %) опитаних експертів підтримують вступ України до Європейського Союзу (табл. 1).

Таблиця 1

Чи відповідає національним інтересам України вступ до Європейського Союзу?		
	Грудень 2011	Грудень 2010
Так	57,1	61,9
Скоріше так, ніж ні	30,9	30,9
Скоріше ні, ніж так	2,4	0
Ні	4,8	4,8
Важко сказати	4,8	2,4

При цьому, незважаючи на кризу європейської перспективи, не зменшується, майже сягаючи відмітки в 90%, кількість опонентів участі України в так званому Єдиному економічному просторі (табл. 2).

Таблиця 2

Чи відповідає національним інтересам України вступ до Єдиного економічного простору разом з РФ, Казахстаном та Білоруссю?
1 так 9,5 (у грудні 2010 – 0%)
2 скоріше так, ніж ні 2,4% (у грудні 2010 – 9,5%)
3 скоріше ні, ніж так 19% (у грудні 2010 – 40,5%)
4 ні 69% (у грудні 2010 – 45,2%)
5 важко відповісти 0% (у грудні 2010 – 4,8%)

Серед чинників, що на сьогоднішній день найбільше перешкоджають реалізації євроінтеграційних прагнень України (табл. 3), на перше місце вийшов вплив російського фактора (59,5%). На другому місці серед антиєвропейських факторів – корупція та організована злочинність (50%). На третій сходинці – нездатність лідерів держави визначати та втілювати на практиці стратегічні пріоритети (45,2%). Приблизно таку саме вагу – близько 40% – зберігає «небажання на практиці правлячої еліти» інтегруватися в Європу, що, вірогідно, відображає кількість у її складі «старих» олігархів, орієнтованих виключно на Росію. Політико-системні «реформи» в Україні відбувалися під зростання впливу спадщини радянської системи мислення та суспільної організації (35,7% у 2011 році проти 26,2% у 2010), що вивело його на 5-те місце серед антиєвропейських факторів. Зберігається тенденція зростання рейтингу такого негативного чинника, як порушення прав людини (14,3% у 2011 році, 9, 5% у 2010 році, 6% у 2009, 0 – у 2008). У другий рік перебування при владі «регіоналів» посилювалися критичні оцінки змін внутрішньополітичної ситуації в Україні з боку європейських інституцій та посадових осіб. Різко збільшився розрив між вагою ціннісного блоку в очах лідерів та чиновників ЄС, європарламентарів, з одного боку, та влади в Україні – з другого, яка на практиці його цілком зневажає, дотримується принципу «собака

гавкає, а караван йде». Ці розбіжності робили євроінтеграцію все більш примарною. При цьому тільки кожен п'ятий експерт покладає провину за гальмування євроінтеграції, серед іншого, на «байдужість до України керівних структур ЄС».

Таблиця 3

Що в Україні сьогодні головним чином перешкоджає її інтеграції до Європи (сума відсотків більше 100, оскільки експерти могли обирати до трьох варіантів)		
	Грудень 2011	Грудень 2010
спадщина радянської системи мислення та суспільної організації	35,7	26,2
нездатність лідерів держави визначити та втілювати на практиці стратегічні пріоритети	45,2	52,4
корупція та організована злочинність	50	54,8
вплив лівих політичних сил	0	0
професійна нездатність дипломатичної служби	4,8	7,1
вплив "російського чинника"	59,5	50
повільні економічні реформи	11,9	28,6
слабкість інститутів громадянського суспільства	4,8	0
порушення прав людини	14,3	9,5
небажання на практиці правлячої еліти інтегруватися	38	42,8
байдужість до України керівних структур ЄС, які гальмують цей процес	19	21,4
ніщо не перешкоджає	0	0

Низькими є експертні оцінки ефективності забезпечення європейської інтеграції. За більшістю параметрів спостерігається навіть погіршення показників. (табл. 4), при цьому «лідерами» негативного рейтингу були «дії виконавчої влади», «якість виконання ухвалених рішень», «кадрове забезпечення».

Таблиця 4

Оцініть, будь ласка, ефективність забезпечення реалізації курсу України на європейську інтеграцію за наступними параметрами					
	Висока	Посередня	Низька	Нульова	Важко відповісти
1. Дії органів виконавчої влади	4,8 (12.2010 2,4%)	28,6 (12.2010 28,6%)	42,8 (12.2010 47,6%)	19 (12.2010 21,4%)	4,8 (12.2010 0%)
2. Законодавче забезпечення	0 (12.2010 2,4%)	50 (12.2010 35,7%)	30,9 (12.2010 57,1%)	14,3 (12.2010 4,8%)	4,8 (12.2010 0%)
3. Кадрове забезпечення	0 (12.2010 0%)	23,8 (12.2010 23,8%)	57,1 (12.2010 52,4%)	9,5 (12.2010 21,4%)	9,5 (12.2010 2,4%)

4. Фінансове забезпечення	0 (12.2010 0%)	0 (12.2010 4,8%)	52,4 (12.2010 74,4 %)	28,6 (12.2010 23,8%)	19 (12.2010 0%)
5. Якість виконання ухвалених рішень	4,8 (12.2010 0%)	16,6 (12.2010 16,6%)	69 (12.2010 57,1 %)	4,8 (12.2010 26,2 %)	4,8 (12.2010 0%)
6. Забезпечення громадської підтримки	4,8 (12.2010 0%)	47,6 (12.2010 19 %)	14,3 (12.2010 57,1%)	23,8 (12.2010 23,8 %)	9,5 (12.2010 0%)
7. Забезпечення міжнародної підтримки	26,2 (12.2010 0%)	38 (12.2010 21,4%)	19 (12.2010 66,7 %)	9,5 (12.2010 11,9 %)	7,1 (12.2010 0%)

Отже, європейська інтеграція тільки формально залишалася ключовим пріоритетом, який на практиці мав би акумулювати в собі комплекс внутрішньо- та зовнішньополітичних зусиль України. Проте, в підсумку 2011 року, фактично з ініціативи вищого керівництва держави, в європейській інтеграції була «взята пауза», що вкрай негативно сприйнято експертним середовищем (табл. 5).

Таблиця 5

Яким чином на національні інтереси України вплине згортання європейської інтеграції (так звана «пауза», за словами В.Януковича)?				
позитивно	скоріше позитивно, ніж негативно	скоріше негативно, ніж позитивно	негативно	ніяк не вплинуть
4,8	4,8	2,4	85,7	2,4

Перспективи інституціоналізації на європейському напрямку, зокрема, можливість ратифікації ще непарафованої та невідписаної угоди про Асоціацію з ЄС у 2012 році переважна більшість експертів (понад 85%) бачать песимістично або дуже песимістично (табл. 6).

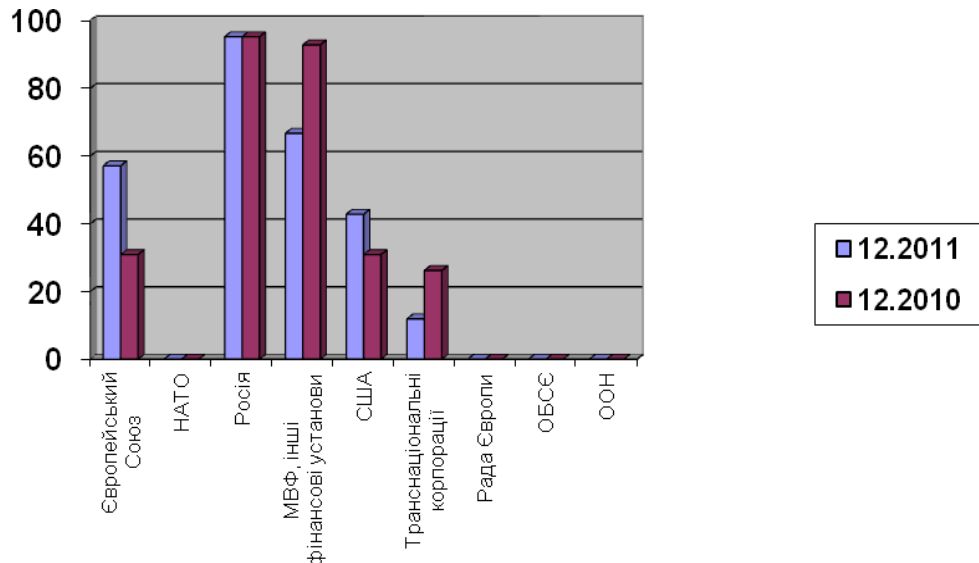
Таблиця 6

Якими, на Ваш погляд, є шанси України на ратифікацію Угоди про асоціацію з ЄС у 2012 році (у 2010 р. ішлося про підписання)?				
1 високими 0% (12.10 – 0)	2 середніми 9,5% (12.10 – 21,4)	3 низькими 61,9% (12.10 – 50)	4 нульовими 23,8% (12.10 – 28,6)	5 важко сказати 4,8 (12.10 – 0)

Цього року відбулися незначні зміни у рейтингу зарубіжних акторів – лідерів зовнішнього впливу на прийняття політичних рішень в Україні. Як і за попередніх опитувань, експерти вважають, що найбільший вплив на процес прийняття рішень в Україні продовжує здійснювати Російська Федерація (95,2%, як і 2010 року).

Залежність економіки України від позик в МВФ, що була очевидною у 2010 році, також відображена в оцінках експертів року 2011. МВФ утримався на 2-гому місці, хоча і втратив третину прихильників (66,7%, у грудні 2010 – 92,8%). Водночас зросли рейтинги Європейського Союзу (що цілком зрозуміло) та Сполучених Штатів Америки (які впливають хіба що своїм дистанціюванням від Києва). Падіння впливу транснаціональних корпорацій пояснюється подальшим зниженням інвестиційної привабливості України (але не для російського капіталу).

На графіку 1 подано експертні оцінки, отримані у грудні 2010 року та у грудні 2011 року.

Графік 1 – Вплив зарубіжних партнерів на прийняття рішень в Україні

Погляди експертів на визначення пріоритетних зовнішньополітичних партнерів України не змінилися (табл. 7). Як і рік тому, лідерська четвірка – ЄС, США, Росія та НАТО. Але в той час як роль ЄС, США й НАТО протягом 2011 року дещо зросла, Російська Федерація трішки погіршила свій результат – не могла не вплинути нова «газова війна» 2011 р.

Інші країни, організації та інституції мають значно менший рівень підтримки експертів.

Таблиця 7

Назвіть три-чотири учасника міжнародних відносин (країни, союзи держав, міжнародні організації тощо), успішний розвиток відносин з якими є найбільш пріоритетним для України сьогодні	
1. ЄС 88,1% (у грудні 2010 – 85%)	7. МВФ – 9,5%
2. США 66,7% (у грудні 2010 – 47,6%)	
3. Російська Федерація 59,5% (у грудні 2010 – 64,3%)	8. РЄ (у грудні 2010 - 9,5%), ООН та Великобританія (у грудні 2010 – 4,8%), Світовий банк (у грудні 2010 – 2,4%), Бразилія – 4,8%
4. НАТО 54,8% (у грудні 2010 – 45,2%)	
5. Польща (у грудні 2010 – 23,8%), Німеччина (у грудні 2010 – 19%) – 14,3%	
6. Китай 11,9% (у грудні 2010 – 30,9%)	9. Румунія (у грудні 2010 – 2,4%), Туреччина, Словаччина, Канада, Молдова, Митний союз, АСЕАН, БРІКС – 2,4%

У питанні про найбільш успішний розвиток відносин України з іншими державами повернувся традиційний лідер (табл. 8). Останніми роками кращим партнером України стабільно визначали сусідню Польщу. У 2010 році рівень оцінки в такій якості Польщі знизився удвічі (21,9% проти 44% у грудні 2009 р.), і перемістився на 4-ту позицію. Однак у 2011 році Польща знову посіла перше місце, отримавши голоси половини опитаних. Титанічні зусилля Польщі під час її президентства в Унії не мали успіху завдяки абсолютно ірраціональній позиції українського керівництва. Ірраціональній, якщо виходити саме з національних інтересів України. Втім – доволі логічної, якщо бачити в цьому втілення неоімперської політики Росії. Російське керівництво розуміючи, що Угода про асоціацію з ЄС буде означати проходження певної точки неповернення України до імперії дуже ефективно використовує фобії українського президента і досягає власної мети [9]. Другу позицію зберіг Європейський Союз (42,5%, у грудні 2010 – 38%). Третє місце, за умов подвійного падіння рівню прогресу у відносинах, посіла Російська Федерація – 28,6% (у грудні 2010 року – 61,9%).

Таблиця 8

Назвіть три-чотири учасника міжнародних відносин (країни, союзи держав, міжнародні організації тощо), з якими відносини України розвивалися останнім часом найбільш успішно	
1. Польща – 50% (у грудні 2010– 21,9%)	7. СНД – 14,3% (грудень 2010 – 14,3%)
2. ЄС – 45,2% (у грудні 2010 – 38%)	8. НАТО - 11,9% (у грудні 2010 – 9,5%)
3 . Росія – 28,6% (у грудні 2010 – 61,9%)	9. Бразилія – 9,5%
4. Китай – 21,4% (у грудні 2010 – 14,3%)	10. Азербайджан – 7,1 (у грудні 2010 – 2,4%),
5. США – 19 (у грудні 2010 – 4,8%)	11. Куба, Туреччина, Рада Європи – 4,8%
6. Ізраїль – 16,6%	12. Грузія (у грудні 2010– 2,4%), Канада, Молдова, Швейцарія, Білорусь (у грудні 2010 – 23,8%) , Туркменістан, країни Перської затоки, УЄФА, ЮНЕСКО – 2,4%

Отже, базуючись на результатах експертного опитування, можна, на жаль, констатувати, що протягом року не спостерігався прогрес в утвердженні України «як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави», а наявний для цього міжнародний потенціал, що полягав, насамперед, у зближенні з ЄС, було бездумно розтрачено. Інтеграція України до європейського політичного, економічного, правового простору в кінцевому рахунку була «заморожена». Зрив євроінтеграції України суттєво вигідний лише Російській Федерації. Угода про асоціацію, створення в її рамках зони вільної торгівлі з ЄС надавали шанс Києву пройти «точку неповернення» до статусу сателіта Москви. В РФ розуміють, що будь-які реставраційні проекти на пострадянському просторі без України не мають сенсу. У Росії все ще пануючою як серед еліт, так і широких верств населення є думка, що саме існування української держави – протиприродне явище, нонсенс. Чимало українських провідників, свідомо чи несвідомо, діють у спосіб, що не тільки надає аргументів прихильникам таких поглядів, але й спонукає працювати на виправлення «помилки історії».

Список використаної літератури

1. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми / В.А. Рехкало, В.А. Шахов. – К. : Знання, 2007 – 23 с.; Зовнішня політика України : навч. посіб. / О.С.Кучик,

О.А.Заяць – К., 2010. – 572 с.; Потехін О.В., Тодоров І.Я. Основні тенденції зовнішньої політики України у 2010 році // Зовнішня політика України – 2009: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / за ред. Г.М.Перепелиці. – К.: СтілоС, 2010; Україна в міжнародних організаціях / Ю.І.Макар, Б.П.Гдичинський, В.Ю.Макар та ін. – Чернівці: Прут, 2008. – 880 с. та ін.

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>; Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>; Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.km.gov.ua>. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua> та ін.

3. Поданий аналіз базується на результатах опитування експертів, проведеного у грудні 2011 року за традиційною методикою серед чотирьох груп осіб, причетних до аналізу, планування, експертизи зовнішньої та безпекової політики України та прийняття політичних рішень (працівники органів державної влади й державних аналітичних структур, військова еліта, фахівці неурядових організацій, журналісти-міжнародники). До опитування було залучено по 42 особи у грудні 2010 та 2011 років. Автор дослідження О. Потехін, збір та обробка інформації – Н. Пархоменко, експерт Центру миру, конверсії та зовнішньої політики України.

4. Лист-звернення Громадської експертної ради при Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС до Президента В.Януковича у серпні 2011 р. [Електронний ресурс]. – Сайт «Українська правда». – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/horbach/4e44ef1193a37/>

5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Про стан і перспективи розвитку економічних відносин України з ЄС (зона вільної торгівлі) та Митним союзом" [Електронний ресурс]: постанова Верховної Ради від 19 травня 2011 р. Сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3400-17>

6. Новини МЗС. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>

7. Що досягнуто за рік виконання Україною Плану дій щодо вільної торгівлі з ЄС [Електронний ресурс]. Сайт громадської організації "Європа без бар'єрів". – Режим доступу: <http://novisa.com.ua/analitic/eksperti-proanalizyvali--rezultati-vikonannya--ukrainou-planu-dii-schodo-vizovoi-liberalizacii-z-es/ua>.

8. Сайт Міжнародного фонду «Відродження» – Режим доступу: <http://www.irf.ua/index.php>.

9. Przyszłość Ukrainy po wyborach parlamentarnych 2012 r. – Сайт тижневика Kurier Galicyjski. Режим доступу: <http://kuriergalicyjski.com/index.php/>

Стаття надійшла до редакції 14.04.2012.

A. V. Potekhin, I. J. Todorov

THE EUROPEAN DIMENSION OF FOREIGN POLICY OF UKRAINE IN 2011

The paper considers European integration policy of Ukraine in 2011. Based on a wide range of sources, including the results of an exclusive expert interviews, their own participation in working groups of the Public Expert Council within Ukrainian part of Committee on cooperation between Ukraine and the EU, the European program of the International Fund "Renaissance" shows the process of preparing association agreements and free trade between Ukraine and the EU, the state of the dialogue on visa liberalization and practical implementation of the "Eastern Partnership" and assessed the possible negative consequences of collapse of European integration of Ukraine.

Keywords: *Ukraine, the European Union Association Agreement, the Eastern Partnership, liberalization of visa regime*